ויקרא

א. בכו"כ מהקרבנות שהלכותיהם נתפרשו בפרשתנו נאמר שהם „ריח ניחוח לה'", ובפעם הראשונה – בדין עולת בקר (הקרבן הראשון שבפרשתנו[1]) – פרש"י „ניחוח, נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני"[2]. וכן לעיל בפ' תצוה ב־קרבנות שבעת ימי המילואים, שנאמר שם[3] (בהקרבת האילים[4]) „ריח ניחוח"[5], פרש"י „ריח ניחוח, נחת רוח לפני ש־אמרתי ונעשה רצוני".

וכתבו מפרשים[6], שכוונת רש"י לש־לול טעות, שהקב"ה „יקבל מנוחה מריח הקרבן", שזה לא יתכן כלפי שמיא[7], ולכן פירש ש„ריח ניחוח" היינו „נחת רוח", הבאה מזה ש„אמרתי ונעשה רצוני".

אבל פירושם צ"ע, דאת"ל שכוונת רש"י לשלול טעות זו (שהקב"ה „יקבל מנוחה מריח הקרבן") – הו"ל לפרש זאת בפעם הראשונה שמצינו בקרא הלשון „ריח ניחוח" גבי קרבן, בקרבנות נח, כ־מסופר בקרא[8] שאחרי המבול בנה נח מזבח והעלה עליו עולות, „וירח ה' את ריח הניחוח"[9] – ושם לא פרש"י כלום[10]. ואדרבה: כיון ששם מפורש „וירח ה' את ריח הניחוח", הרי הצורך לשלול טעות זו (שהקב"ה „יקבל מנוחה מריח הקרבן") הוא גדול יותר[11].

לכאורה יש לחלק בין הלשון „ריח הניחוח" בפ' נח ולשון זה שבפרשתנו (ופ' תצוה), כי מ"ש שם „(ריח) הניחוח" יש מקום לפרש דהיינו כלפי נח (שהרי לא נאמר שם „ריח ניחוח לה'"), והפירוש

---

1) א, ט.

2) לשון זה מקורו בספרי שלח (טו, ז. שם, י), קרח (יח, יז), פינחס (כח, ח). – בתו"כ פרשתנו כאן (וכן לקמן א, יג. יז) הובא רק „ניחוח לשם נחת רוח", וכ"ה בזבחים (מו, ב), וברש"י שם ד"ה הנחת רוח (הובא גם בראי"ם כאן) „נח"ר לפני הקב"ה שאמר ונעשה רצוני".

3) כט, יח. שם, כה („לריח ניחוח"). ועד"ז בהעשי' – צו ח, כא. שם, כח.

4) משא"כ ב„פר" (תצוה שם, יג. צו שם, טז). וראה לקמן הערה 35.

5) שם, יח. ועד"ז שם, כה.

וצע"ק טעם ההכפלה דפירוש זה. ואינו דומה לכאו' לפרש"י פרשתנו שלא סמך על פ' תצוה, משום שבא בהפסק כמה פרשיות, וכן פרש"י שלח (טו, ג), ופרש"י פינחס (כח, ח).

וי"ל מפני שאי' הא' הי' עולה שכולה לגבוה (תצוה שם, יח), משא"כ איל הב' שהי' שלמים (רש"י שם, כב). ועד"ז יש לבאר טעם הכפלת הפירוש במקומות הנ"ל, שהוא מפני החידוש שבכ"א מהם, דבפ' תצוה מדובר בקרבנות המילואים, משא"כ הקרבנות דפ' ויקרא, ובפ' שלח החידוש שקאי על „לפלא נדר או בנדבה" (ראה לקמן הערה 27), ובפ' פינחס – בקרבנות ציבור. ואכ"מ.

6) ראי"ם כאן. וכן בפ' תצוה שם (יח). ועוד.

7) דהא כתיב (תהלים נ, יב) „אם ארעב לא אומר לך" (ראי"ם שם. וראה מנחות בסופה. ספרי פינחס שם).

8) נח ח, כ.

9) שם, כא.

10) משא"כ הראב"ע שעמד ע"ז בפ' נח שם, ומפרש „חלילה וחלילה להיות השם מריח . . רק הטעם שקבל העולה וישרה לפניו כאדם שמריח ריח טוב". וראה גם תרגומים שם. ועוד. – וראה תר"ש פרשתנו במילואים (ע' רעז ואילך).

11) ובפרט שלעיל גבי הבל נאמר (בראשית ד, ד) „וישע ה' גו'", וברש"י שם „ירדה אש ולחכה מנחתו".

של „ריח (ניחוח)" הוא שאצל נח הי' ריח קרבנותיו*[11] „ריח ניחוח"[12]; משא"כ בפ' תצוה ובפרשתנו שנאמר „ריח ניחוח לה'", הוצרך רש"י לפרש ש„ריח ניחוח לה'" היינו „נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

אבל מובן שביאור זה אינו מספיק:

א) אם עיקר דיוקו של רש"י כאן הוא ממש"נ „ריח ניחוח לה'" (כי לא יתכן שהקב"ה „יקבל מנוחה מריח הקרבן"), הו"ל להעתיק תיבות אלו בהד"ה, ואילו רש"י מעתיק רק תיבת „ניחוח", ולא ה־תיבות „ריח לה'"[13]!

ב) אדרבה, שם מפורש (כנ"ל) „וירח ה' את ריח הניחוח", שפשטות משמעות הלשון היא*[13], ש(גם) כלפי שמיא הי' זה „ריח ניחוח".

ג) בכלל קשה לפרש ש„ריח ניחוח" קאי על הריח הגשמי של הקרבן, וכמו שכתבו המפרשים כאן[14], שריח הקרבנות „ריח רע הוא כששורף הבשר עם העצ־מות", ולא רק שאין בזה „ריח ניחוח", אלא אדרבה, „נפשו של אדם קצה בו"[15],

ואי"כ אין מקום לומר ש„ריח" זה הי' „ניחוח" לנח.

ועפכ"ז — למה לא פירש רש"י בפ' נח ש„ריח ניחוח" היינו „נחת רוח".

ב. ולכן נראה לבאר כוונת רש"י, דזה מובן ש„ריח ניחוח" לא קאי על ההנאה מהריח הגשמי של הקרבן, אלא הכוונה היא להנאה („נחת") ותענוג הבאים על ידי הקרבת הקרבן,

ולכן אין רש"י צריך לפרש בפ' נח מהי ה„נחת רוח" של קרבנות נח, כי מובן בפשטות, שכאשר יצא נח מן התיבה לאחרי המבול (שאז שחת ה' כל בשר) הי' אצלו „נחת רוח", וזה הי' תוכן הקרבת קרבנותיו לאחרי המבול, לבטא רגש תודה ו„נחת רוח" שלו, ו„כמים הפנים לפנים" הרי הבעת התודה והכרת הטוב דנח גרם כביכול „נחת רוח" למעלה, ש„וירח ה' את ריח הניחוח", „ניחוח" כלפי שמיא, שקרבנותיו של נח פעלו כביכול למעלה „נחת רוח" („וירח ה' את ריח הניחוח"), ועד שכמפורש בכתוב, ע"י ש„וירח ה' את ריח הניחוח" אמר ה' „לא אוסיף לקלל עוד את ה־אדמה גו'" (וכפל הדבר לשבועה, כפ־רש"י שם) — היפך חרון אף של־מקום שהי' לפנ"ז, בעת המבול.

אבל כאן בפ' קרבנות, שבה נתפרשו מצוות של כמה קרבנות, והכתוב מדגיש שקרבנות אלה גורמים „נחת רוח" למע־לה — אינו מובן: מה נשתנו קרבנות מכל מצוות התורה[16], שרק אצלם מפורש ש־

---

*11) ומ"ש „וירח ה' את ריח הניחוח", היינו שקרבנותיו של נח נתקבלו אצל הקב"ה.

12) ולהעיר מרלב"ג תצוה (כט, מא) „לריח ניחוח אשה לה', אחשוב שהרצון בזה הריח החזק לעורר המקריב הקרבן להתבונן בענין הקרבנות כו'".

13) ובפרט שהד"ה ברש"י תצוה שם הוא „ריח ניחוח" („לריח ניחוח"), וכ"ה ברש"י שלח ופינחס שם — אף ש„נחת רוח" הוא הפירוש רק של תיבת „ניחוח" (וראה תו"כ וגמ' שבהערה 2). ואכ"מ.

*13) דאם הכוונה רק שקרבנותיו נתקבלו כו', הו"ל „וישע ה'", כנ"ל הערה 11.

14) באר מים חיים (לאחי המהר"ל) ודבק טוב (וכן בפ' תצוה שם). — וראה מרי"ג ח"ג פמ"ה.

15) לשון הבאר מים חיים כאן, ע"פ רש"י פרשתנו א, יז ד"ה בכנפיו (מויק"ר עה"פ — פ"ג, ה).

16) וי"ל שזהו הטעם שלא העתיק רש"י בהד"ה כאן תיבת „ריח" (ראה לעיל הערה 13), להדגיש, שעיקר השאלה כאן היא — מהי ה„נחת" המיוחדת בקרבנות. ועצ"ע.

גורמים נחת רוח להקב"ה*[16]? שהרי זה מובן שהנח"ר שבקרבנות אינה אלא מזה שבזה עובד האדם את בוראו[17], והרי עבודת השי"ת היא ע"י כל המצוות כולן, ומדוע לא נתפרש בשאר מצוות שקיומן גורם „(ריח) ניחוח לה"" (או כיו"ב)?

וקושי זה בא רש"י ליישב בפירושו על „ניחוח", „נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני" — שה„ניחוח" („נחת רוח לפני") המיוחד בקרבנות הוא בזה שיש כאן אופן מיוחד בקיום המצוות, „ש־אמרתי ונעשה רצוני" (שענין זה לא מצינו בשאר מצוות), כדלקמן.

ג. ויובן זה בהקדם תמי' כללית ב־ענין הקרבנות, שהרבה מפרשים (כולל פשטנים[18]) מבארים מהו הטעם והתועלת בענין הקרבנות, שהאדם מביא בהמה ומקריבה (חלקה או כולה) ע"ג המזבח, ואילו בפרש"י לא מצינו לכאורה ביאור במהות מצוה זו.

ואע"פ שרש"י בפירושו עה"ת אין דרכו (ע"ד הרגיל) לבאר טעמי המצוות (כי אין פרש"י ספר של טעמי המצוות, אלא בא רק ליישב פשוטי המקראות) — הרי נוסף ע"ז שקרבנות אינם מצוה פרטית אחת או אחדות אלא כוללים מצוות רבות, וגם באיכות, קרבנות הם ענין כללי ביותר, שזוהי העבודה במשכן ומקדש (מקום השראת השכינה) — הנה עוד זאת בנוגע לקרבנות, שאין השאלה רק „מה טעם" למצוה זו, אלא שלכאורה הוא ענין היפך הטעם (ונגד השכל), ששורפים בהמה (או חלקה) ללא תועלת — שהרי אין להאדם כלום משריפה זו, ופשיטא שאין שייך לומר שהקב"ה נהנה משריפת הקרבנות, ותמוה לאבד ממונם של ישראל ללא תועלת[19].

ויש לומר שזוהי כוונת רש"י במה שכתב „נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני", שאכן זוהי כל הכוונה בענין ה־קרבנות (שלא נראה בזה שום תועלת), שהאדם יקריב את הקרבן אך ורק מפני שזהו רצונו ית', וחו לא. כלומר: אין ה־פירוש שיש בזה תועלת אלא שהאדם אינו יודע מהי, וכשמקריב קרבן מאמין שיש תועלת בזה, אלא שכל התועלת בהקרבת הקרבן הוא רק זה שעושה רצונו ית'.

וזהו גם הענין המיוחד שבקרבנות, שרק בהם נאמר „ריח ניחוח לה"", ולא בשאר המצוות, כי רק בקרבנות יש „נחת רוח" ו„הנאה" מיוחדת למעלה מזה ש־קיום המצוות הוא אך ורק מפני זה ש־„אמרתי".

ד. אלא שעדיין אין זה ביאור מס־פיק, כי לכאורה מעלה זו, עשיית מצוה רק כדי לקיים רצונו ית', ישנה גם ב־שאר מצוות הנקראות „חוקים", כפרש"י[20] שחוקים הם „דברים שאינן אלא גזרת מלך בלא שום טעם"[21].

---

*16) ראה ע"ד החסידות — לקו"ת ר"פ פינחס. סידור עם דא"ח (לג, סע"ג). ועוד.

17) ראה באר יצחק על פרש"י כאן.

18) ראה ראב"ע ריש פרשתנו. רמב"ן פרשתנו א, ט. ועוד.

19) ואע"פ שמצינו קרבנות גם לפני מ"ת (בקין והבל, נח, מזבחות דהאבות וכו'), ונתקבלו אצל הקב"ה — י"ל, דכוונת הקרבנות לפני מ"ת היא מצד האדם, שהי' בהם ביטוי למסירה ונתינה של (רכוש) האדם להקב"ה, ואות הכרה ותודה וכיו"ב: והשאלה שבפנים היא (א) מדוע ציווה ה' על קרבנות ע"י איבוד ממון דוקא (ולהעיר ממתנות כהונה ולוי"): (ב) ועיקר — בתורה מודגש שקרבנות הן צורך גבוה (ראה לקמן סעיף ה).

20) בשלח טו, כו. וראה גם רש"י תולדות כו, ה. אחרי יח, ד. קדושים יט, יט. ר"פ חוקת. ועוד.

21) אבל אין להקשות למה לא מנה רש"י (ראה במקומות שבהערה הקודמת) קרבנות בין הדוגמאות

לכאורה אפשר לומר, ע"פ מ"ש ה־רמב"ן[22] בנוגע לחוקים, ש„אין הכוונה בהם שתהי' גזירת מלך מלכי המלכים בשום מקום בלא טעם . . רק החוקים הם גזירות המלך אשר יחוק במלכותו בלי שיגלה תועלתם . . ומקבלים אותם ל־יראת המלכות . . אבל כולם בטעם נכון ותועלת שלימה", ועפ"ז י"ל שזהו החי־לוק בין חוקים לקרבנות, שבחוקים, אף שקיומם ע"י בני ישראל הוא רק „ליראת המלכות", שמקיימים גזרתו של הקב"ה מבלי לידע הטעם והתועלת שבזה, מ"מ מצד הקב"ה יש תועלת בכל חוק, משא"כ בקרבנות שכל ענינם הוא רק „שאמרתי ונעשה רצוני", היינו שכל תוכנם הוא „שאמרתי ונעשה רצוני" ותו לא, כנ"ל.

אבל — אין לפרש כן בפרש"י, כי מפשטות לשון רש"י הנ"ל בנוגע לחוקים „בלא שום טעם" (ובמ"א[23] כתב על חוקים „שאין טעם בדבר") — ולא „שאין טעמן ידוע"*[23] וכיו"ב — משמע, שלשיטתו אין טעם כלל לחוקים (ולא רק שאין אנו יודעים הטעם שבהם), וא"כ שוב קשה, מה נשתנו קרבנות מכל חוקי התורה, ש־רק בהם נאמר „ריח ניחוח לה'"?

ה. ויש לומר בזה, ע"פ דיוק לשון רש"י „(נחת רוח לפני) שאמרתי ונעשה רצוני", שלכאורה:

א) נחת רוחו של הקב"ה היא לכאורה מזה שהאדם קיים ועשה רצונו ית', ו־הול"ל „שאמרתי ועשיתם רצוני" (וכיו"ב) — ולא „ונעשה", שהוא לשון המורה על ה„נפעל" ולא על ה„פועל"?

ב) כיון שעיקר ההדגשה היא „ונעשה רצוני", למה נקט רש"י בתחילת לשונו „שאמרתי", ולא לשון של ציווי או גזירה — „שצויתי", „שגזרתי" וכיו"ב?

[ואין לתרץ שזהו מפני שהמדובר כאן (בפרשתנו) בקרבנות נדבה[24] (כפרש"י עה"פ[25] „כי יקריב" — „בקרבנות נדבה דבר הענין"), שהרי לעיל בפ' תצוה שם מדובר בקרבנות חובה (שנצטווה משה להקריב בשבעת ימי המילואים) ומ"מ כ' רש"י שם „שאמרתי". וכן לקמן בפ' פינחס[26], ב„ריח ניחוח" שנאמר גבי קרבן תמיד, כותב רש"י „שאמרתי ונעשה רצו־ני"[27].

ונ"ל, שבדיוק לשון זה כוונת רש"י לבאר החידוש שבקרבנות לגבי כל ה־מצוות, אפילו החוקים:

על „חוקים" (וראה רמב"ם סוף הל' מעילה „וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן") — כי גם ב"נ (ועוד לפני מ"ת) הקריבו קרבנות, ואין יכולים למנות בזה את ישראל כו'.

22) קדושים שם. וראה גם רמב"ן אחרי יח, ו (בסופו). תצא כב, ו. ראב"ע יתרו כ, א (בסוף הקדמתו לעשה"ד). — וראה רמב"ם סוף הל' מעילה וסוף הל' תמורה. ובארוכה מו"נ ח"ג פכ"ו. וראה לקמן ע' 174.

23) תולדות וקדושים שם.

*23) כל' הרמב"ם סוף הל' מעילה.

24) ומ"מ שי"ך ע"ז לשון „ונעשה רצוני", כיון שרצונו ית' שיביאו קרבנות נדבה („אמרתי" היינו תורת קרבנות נדבה).

25) פרשתנו א, ב.

26) כח, ח.

27) ולאידך — בפ' שלח, שעיקר חידושו של רש"י שגם ב„לפלא נדר או בנדבה" יש „נחת רוח לפני"* (כמשנ"ת בארוכה בשיחת ש"פ שלח תשכ"ח), מדייק רש"י „שיהא נחת רוח לפני", ומשמיט „שאמרתי ונעשה רצוני", כיון שאין המדובר בקיום ציווי השם (כמשנ"ת שם).

*) משא"כ בפרשתנו שלא נאמר בפירוש בקרא שקאי בקרבנות נדבה (כבפ' שלח שם), כ"א רק בפרש"י. ואכ"מ.

הכוונה בחוקים שאין להם טעם היא, כדי להשריש בבני ישראל "יראת ה' מלכות", שמקיימים מצוות אלו רק להיותן גזירת המלך. וא"כ יש בזה "תועלת" לאדם, שתהי' בו קבלת עול מלכותו. משא"כ בקרבנות מודגש שהם כביכול צורך גבוה, "אשה ריח ניחוח לה'" (ועד שנקראים בכתוב[28] "לחמו" של הקב"ה), ולכן פרש"י שהכוונה בקרבנות צ"ל רק "שאמרתי ונעשה רצוני", היינו לא זה שהאדם מקבל עליו עול מלכותו ומצוותיו ומקיים גזירתו של מלך, אלא רק שרצונו של הקב"ה יתקיים, "נעשה רצוני" מאליו, כאילו אין כאן גברא עושה המצוה אלא הקרבן נעשה מאליו ומעצמו, וזה מדגיש שהקרבן הוא צורך גבוה ("נעשה רצוני") ולא בשביל האדם[29]. וזוהי גם ה"נחת רוח" המיוחדת בקרבנות, שאינה בשאר מצוות התורה, "שאמרתי ונעשה רצוני".

ומטעם זה גופא אומר רש"י "שאמרתי", ולא "שגזרתי" וכיו"ב, כי לשון "שגזרתי" מורה על ציווי אל האדם, ומדגיש שיש כאן מעלה בזה שהאדם מקיים גזירה שלמעלה אף שאינו יודע טעמה; אבל כאן הדיוק הוא שהאדם עושה הדבר (לא מפני שהוא צריך לקיים רצונו ית', אלא) כדי שרצונו ית' יתקיים, ואין נפק"מ לו אם זהו בגדר "גזירה" או "אמירה" וכו', והתוכן הוא רק שכיון שזהו רצונו, לכן רוצה האדם שרצונו ייעשה.

ו. עפ"ז יש להוסיף ביאור בזה שלא נאמר בפרשתנו הלשון "ריח ניחוח" אלא בקרבנות עולה[30] מנחה[31] ושלמים[32], אבל לא אצל חטאות (מלבד חטאת היחיד[33]) ואשמות.

בפשטות י"ל הטעם, דכיון שהחטאות ואשמות באים לכפר על חטא, אין לומר שזהו קשור עם "נחת רוח לפני". ואע"פ שגם עולה מכפרת על עשה ולאו הניתק לעשה[34], ועוד זאת, שנאמר "ריח ניחוח" גם בחטאת היחיד[33] — הרי מובן בפשטות, שיש לחלק בין הקרבנות הבאים לכפר על דברים קלים, שבהם אפשר לומר דזה שהאדם רוצה להביא קרבן לה' להתכפר ה"ז גורם "נחת רוח לפני", משא"כ בעונות חמורים יותר[35], שאז גם כאשר נעשית כפרה ע"י קרבן, אין לומר שזהו ענין הגורם "ריח ניחוח לה'" ("נחת רוח לפני") מפני חומר הענין שעליו מכפר העון.

אלא שעדיין צריך ביאור (קצת), שהרי לקמן בפ' צו שוב מצינו חילוק כזה. שרק בקרבן מנחה[36] נאמר "ריח

---

28) אמור כא — ו; ח: יז (וברש"י שם); כא. פינחס כח, ב. אלא שזהו לאחרי פרשתנו. — ובפרשתנו (ג, יא) "לחם אשה לה'", וברש"י שם "לחמו של אש לשם גבוה".

29) כלומר: זה גופא שהאדם מבטל רצונו מפני רצון הקב"ה יכול להיות באופן של "חשבון", ע"ד קיום המצות "כדי שאזכה לחיי עוה"ב" שענינו הנאה מזיו השכינה, אבל תכלית הביטול — והחידוש שבקרבנות הוא, שביטול זה הוא למעלה מכל ציור ו"חשבון" (וראה בארוכה ס' השיחות תשמ"ט ח"א ע' 285 ואילך).

30) א — ט; יג: יז.

31) ב, ב. שם, ט.

32) ג, ה. שם, טז.

33) ד, לא.

34) רש"י פרשתנו א, ד.

35) אם מצד הגברא (פר כהן המשיח, חטאת הנשיא או חטאת הקהל), או מצד חומר החטא שמביאים עליו אשם. ולהעיר שבפ' תצוה לא נאמר "ריח ניחוח" גבי הפר (ראה לעיל הערה 4) שבא לכפר על מעשה העגל (רש"י שם כט, א).

36) ו, ח. שם, יד.

ניחוח", משא"כ בחטאת ואשם – אבל שם גם בקרבן תודה[37], שלא בא על חטא אלא להודות על נס שנעשה לו[38], לא נאמר "ריח ניחוח". וטעמא בעי[39].

וע"פ הנ"ל יש לומר טעם נוסף לכך שלא נאמר "ריח ניחוח" בחטאות ואשמות, כי בקרבנות אלו שבאים לכפר על האדם הרי עיקר הבאתם אינו צורך גבוה, "שאמרתי ונעשה רצוני", אלא בשביל האדם עצמו[40], שיתכפר לו עונו[41].

ולכן לא נאמר "ריח ניחוח" בקרבן תודה, כיון שהוא הודאה על נס שהוצרך לנס ונעשה לו, א"כ הקרבה זו שייכת לתועלת שלו, דמאחר שהקב"ה עשה לו נס, הרי מובן, שהאדם צריך להודות על זה, וא"כ אין מודגש בקרבן זה שהוא בא לפעול "ריח ניחוח לה'", "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

ועיקר הדגשת הענין ד"ריח ניחוח", "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני" הוא[40] בקרבנות נדבה[42], שבזה מדובר בריש פרשתנו[43], שעל ידם מראה האדם שרוצה לנדב משלו להקב"ה, והיינו שאינו חושב אודות תועלת שלו, אלא רק ע"ד הקב"ה. ולכן קרבנות אלו גורמים "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

(משיחות ש"פ ויקרא וש"פ צו תשמ"ב; ש"פ שלח תשכ"ח)

---

37) ז, יב ואילך.

38) רש"י שם.

39) אלא שלכאורה י"ל, שזהו לפי שלא נזכר בקרא שם בפירוש ע"ד ההקרבה ע"ג המזבח, כ"א רק ע"ד הבאת החלות.

40) ראה גם עץ הדעת טוב (להרח"ו) פרשתנו (קכג, ב). מאמרי אדמו"ר האמצעי – דרושי חתונה ח"א (קה"ת, תשמ"ט) ע' מז. וראה זח"ג רמ, א. – ולהעיר ממנחות בסופה ובפרש"י שם.

41) אלא שלפ"ז גם בחטאת יחיד לא הול"ל "ריח ניחוח". ואכ"מ.

42) אף שישנו גם בקרבנות חובה (כבפ' תצוה ופ' פינחס שם). ולהעיר שבמנחת בכורים (פרשתנו ב, יד) שהיא חובה (רש"י שם), לא נאמר "ריח ניחוח" אלא רק "אשה לה'" (שם, טז).

43) כי אף שעולה מכפרת על עשה וכו' (כנ"ל) – הרי עיקר כוונת הכתוב היא לעולת נדבה, כמפורש ברש"י (כנ"ל) "בקרבנות נדבה דיבר הענין". ולהעיר דכל "עולה דורון היא" (זבחים ז, ב), "להיות נחת רוח לקונו" (אגה"ת פ"ב).